

Lakivaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen johdosta laeiksi vakuutusyhtiölain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 7 päivästä syyskuuta 1988 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 96/1988 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos, toimistopäällikkö Jorma Heikkilä ja ylitarkastaja Paula Hollmén sosiaali- ja terveysministeriöstä, ulkomaankauppaministeri Pertti Salolainen, toimistopäällikkö Eikka Kosonen ja toimistopäällikkö Jorma Julin ulkoasiainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Rauno Vanhanen oikeusministeriöstä, osastopäällikkö Esa Ojanen Suomen Pankista, professori Esko Hoppu Helsingin yliopistosta, toimitusjohtaja, oikeustieteen tohtori Matti L. Aho Vakuutusyhtiöiden Keskusliitosta, yksikönjohtaja, varatuomari Pekka Rantanen Pohjola-yhtiöistä, toimitusjohtaja Bjarne Olofsson ja vahinkopäällikkö, oikeustieteen kandidaatti Göran Lindholm Återförsäkringsaktiebolaget Hamnia Ab:stä sekä varatuomari Jaakko Raulo Helsingin Arvopaperipörssistä.

Valiokunta on saanut perustuslakivaliokunnalta, ulkoasiainvaliokunnalta ja pankkivaliokunnalta pyytämänsä lausunnot. Lausunnot on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan vakuutusyhtiölakiin lisättäviksi säännökset ulkomaalaisten oikeudesta omistaa suomalaisen vakuutusyhtiön osakkeita tai takuusuuksia. Ulkomaalaisella olisi oikeus omistaa vakuutusyhtiön osakkeita tai takuusuuksia enintään määrä, joka vastaa kahta viidesosaa eli 40 prosenttia vakuutusyhtiön osake- tai takuupääomasta. Vakuutusyhtiön yhtiöjärjestykseen olisi otettava asiaa koskevat määräykset ja kyseiset osak-

keet tai takuusuudet olisi varustettava ulkomaalaisomistuksen sallivalla merkinnällä. Lisäksi ulkomaalaisten äänioikeus yhtiökokouksessa olisi rajoitettu enintään neljäsosaan eli 25 prosenttiin muiden osakkaiden kokouksessa käytettävissä olevasta äänimäärästä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisäksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta johtuvien tarkistusten tekemistä ulkomaalaisten omistusoikeutta säätelevään ns. rajoituslakiin ja kaupparekisterilakiin.

Lainmuutokset on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut, että hallituksen esityksen perustelut ovat puutteelliset eivätkä anna täyttä kuvaa asiasta. Kuten ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa on todettu, hallituksen esityksessä ei ole selvitetty lakiehdotusten suhdetta Suomen kansainvälisiin sitoumuksiin.

Hallituksen esityksen perustelujen täydentämiseksi Suomen kansainvälisten velvoitteiden ja sitoumusten osalta lakivaliokunta viittaa ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa esitettyyn ja yhtyy siinä esitettyihin näkemyksiin. Tämän lisäksi valiokunta toteaa, että ulkoasiainvaliokunnan lausunnon antamisen jälkeen Suomen OECD:lle esittämän portfolio-sijoituksia koskevan varauksen käsittely on edennyt ja se on nyt asiallisesti hyväksytty.

Edellä lausutun perusteella valiokunta katsoo voivansa puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä seuraavin vakuutusyhtiölakiehdotukseen kohdistuvien huomautuksien ja muutosehdotuksien.

1. Vakuutusyhtiölain muuttaminen

3 a luvun 2 §. Pykälän 1 momentin mukaan ulkomaalaisilla on oikeus omistaa vakuutusyhtiön osakkeita tai takuusuuksia vain, jos yhtiöjärjestykseen on otettu tällaisen omistuksen salliva määräys. Yhtiöjärjestyksessä on tällöin määrättävä, että ulkomaalaisten omistuksessa olevat osakkeet tai takuusuudet eivät saa ylittää kahta viidesosaa (2/5) vakuutusyhtiön osake- tai takuupääomasta. Lisäksi on määrättävä, että ulkomaalainen saa omistaa ainoastaan sellaisia osakkeita tai takuusuuksia, joihin on tehty merkintä siitä, että ne voidaan luovuttaa ulkomaalaiselle.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että tästä säännöksestä huolimatta ulkomaalaisen omistuksessa voi olla myös ns. sidottuja osakkeita eli osakkeita, joissa ei ole merkintää ulkomaalaiselle luovuttamismahdollisuudesta. Näin voi tapahtua lakiehdotuksen 3 a luvun 7 §:n sekä voimaantulosäännöksen 2 momentin nojalla. Ehdotuksen 7 § on selkeä, koska pykälässä on nimenomaan mainittu, että ulkomaalaisella on oikeus 2 §:n estämättä omistaa perinnön, testamentin tai avioliiton nojalla saatu osake. Näitä osakkeita ei siten lasketa 40 prosentin suuruiseen ulkomaalaiskiintiöön. Voimaantulosäännöksessä ei sitävastoin ole vastaavaa mainintaa, jolloin on epätietoista, luetaanko ulkomaalaisten voimaantulosäännöksen perusteella omistamat sidotut osakkeet 40 prosentin ulkomaalaiskiintiöön.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on, ettei näitä voimaantulosäännöksen perusteella ulkomaalaisomistukseen jääviä osakkeita lueta 40 prosentin kiintiöön, mikäli osakkeet jäävät sidotuiksi osakkeiksi. Jotta tämä näkyisi myös lakitekstistä, valiokunta ehdottaa, että 2 §:n 1 momentin toisessa ja kolmannessa virkkeessä ilmaistujen säännösten keskinäistä järjestystä vaihdetaan. Tällöin 40 prosentin kiintiö koskee selvästi vain luovutusmerkinnällä varustettuja eli vapaita osakkeita.

Lisäksi valiokunta pitää asianmukaisena, että luvun 7 §:n ja voimaantulosäännöksen 2 momentin nojalla ulkomaalaisille jäävien osakkeiden säätelyssä käytetään samaa lainsäädäntötekniikkaa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa jäljempänä voimaantulosäännöksen 2 momentin täydentämistä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että ulkomaalaisten vakuutuksenottajien yhtiö-

kokouksessa käytettävissä oleva äänivalta rajoitetaan enintään yhteen neljäsosaan (1/4) suomalaisten vakuutuksenottajien yhtiökokouksessa käytettävissä olevasta äänimäärästä.

Ehdotettua äänioikeusrajoitusta on pidetty ongelmallisena käytännön kannalta varsinkin, kun se poikkeaa muissa rajoituslaeissa omaksumusta laskentatavasta. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotukseen sisältyvää laskentatapaa hallituksen esityksen tavoitteiden toteutumisen kannalta välttämättömänä ja myös käytännössä mahdollisena.

3 a luvun 3 §. Pykälän mukaan valtioneuvosto voi antaa vakuutusyhtiölle tai sen perustajille luvan luovuttaa sidottuja osakkeita ulkomaalaiselle vakuutusyhtiölle niin, että ulkomaalainen vakuutusyhtiö voi omistaa jopa 100 prosenttia vakuutusyhtiön osakkeista.

Hallituksen esityksen mukaan pykälässä annettu mahdollisuus ns. captive- eli kytkösyhtiön perustamiseen on varattu vain vakuutusyhtiöomistajille, joten esimerkiksi ulkomaalainen teollisuusyritys ei voisi perustaa Suomeen captive-yhtiötä. Asiantuntijalausunnoissa säännösehdoista on pidetty liian suppeana.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan säännöksen tarkoituksena on tarjota ulkomaalaiselle vakuutusyhtiölle mahdollisuus harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa edustuston lisäksi toisessakin yritysmuodossa. Tämän selvityksen yhteydessä sosiaali- ja terveysministeriö on todennut, ettei ole periaatteellista estettä pykälän laajentamiseen siten, että myös muu ulkomaalainen kuin vakuutusyhtiö voisi saada luvan omistaa osakkeita tai takuusuuksia ilman ulkomaalaisille luovutuksen sallivaa merkintää, koska poikkeusluvut tulevat aina tapaus kerrallaan valtioneuvoston harkittaviksi. Tämän perusteella valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin muuttamista niin, että lupa captive- eli kytkösyhtiön perustamiseen voidaan myöntää ulkomaalaiselle.

3 a luvun 4 §. Pykälässä vakuutusyhtiön hallitukselle ehdotetaan asetettavaksi velvollisuus valvoa, ettei ulkomaalaiselle luovuteta osaketta, takuusuutta, väliaikaistodistusta tai talonkia, jota ulkomaalainen ei saa omistaa. Ehdotusta ei ole perusteltu.

Valiokuntakäsittelyssä on käynyt ilmi, ettei yhtiön hallituksella ole oikeudellisia eikä käytännöllisiä edellytyksiä ehdotetunlaisen valvontavelvollisuuden täyttämiseen. Tarkoituksena onkin ollut kohdistaa hallituksen valvontavel-

vollisuus vain niihin tilanteisiin, joissa yhtiö antaa osakkeita tai vastaavia osakkeenomistajille yhtiötä perustettaessa, osakepääomaa korotettaessa tai osakekirjoja vaihdettaessa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälässä käytetty sana "luovutetaan" muutetaan sanaksi "annetaan".

Voimaantulo- ja soveltamissäännös

2 momentti. Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan ulkomaalainen saa omistaa edelleen ne osakkeet, jotka hän lain voimaan tullessa omistaa. Jos hänet on merkitty osake- tai takuusuusluetteloon ennen 30.6.1988 taikka jos hän ilmoittaa yhtiölle saantonsa ja esittää selvityksen ennen kyseistä päivämäärää saamastaan omistusoikeudesta, yhtiön on hänen vaatimuksestaan tehtävä osakkeeseen tai takuusuuteen merkintä, että sen luovutus ulkomaalaiselle on sallittu. Vaatimus on esitettävä kuuden (6) kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Hallituksen esitys vakuutusyhtiölain muuttamisesta annettiin eduskunnalle 1.7.1988. On mahdollista, että jotkut ulkomaalaiset sijoittajat ovat ostaneet vakuutusyhtiön osakkeita heinäkuussa tietämättä esityksen antamisesta. Jotta nämä eivät joutuisi kohtuuttomaan asemaan ja kärsisi menetyksiä, valiokunta pankkivaliokunnan lausuntoon yhtyen ehdottaa, että voimaantulosäännöksen 2 momentissa oleva päivämäärä 30.6.1988 muutetaan päivämääräksi 15.7.1988.

Edellä 3 a luvun 2 §:n kohdalla on todettu, että tuon pykälän 1 momentin ja voimaantulosäännöksen 2 momentin keskinäinen suhde on epäselvä, ja katsottu, että säännöksiä on selkeytettävä. Sen perusteella valiokunta ehdottaa, että voimaantulosäännöksen 2 momenttiin lisätään sanat "3 a luvun 2 §:n 1 momentin estämättä".

3 momentti. Voimaantulosäännöksen 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi menettelystä ja määräaajoista, joita on noudatettava yhtiöjärjestyksen muuttamisessa sellaisessa yhtiössä, jossa on sellaisia ulkomaalaisen omistuksessa olevia osakkeita tai takuusuusuuksia, joihin on tehty ulkomaalaiselle edelleenluovutuksen salliva merkintä.

Säännösehdotus luettuna yhdessä voimaantulosäännöksen 2 momentin kanssa ei ole täysin sopusoinnussa yhtiöjärjestyksen muuttamista ja muutoksen voimaantuloa koskevien säännösten kanssa.

Tarkoituksena on, että menettely ulkomaalaislausekkeen merkitsemiseksi olisi seuraava:

— Kuudessa kuukaudessa lain voimaantulosta ulkomaalaisen on esitettävä vakuutusyhtiölle vaatimus vapaamerkin tekemisestä,

— yhtiön on tehtävä päätös yhtiöjärjestyksen muuttamisesta heti, kun vaatimus vapaamerkin tekemisestä on esitetty. Toisaalta mikään ei estä yhtiötä heti lain voimaantulon jälkeen tekemästä päätöstä yhtiöjärjestyksen muuttamisesta,

— vapaamerkintöjen tekeminen osakkeisiin voi alkaa yhtiössä heti, kun yhtiöjärjestyksen muutos on rekisteröity, jos yhtiö tietää vapaosakkeiden määrän jäävän alle 40 prosentin. Jos vapaaosakkeisiin oikeutettuja saattaa olla enemmän, osakkeiden merkitseminen vapaiksi voidaan aloittaa vasta, kun puheena oleva kuuden kuukauden määräaika on kulunut umpeen ja kun yhtiökokous on päättänyt merkitä koskevista periaatteista.

Jotta lakiteksti vastaisi edellä kerrottua tarkoitusta, voimaantulosäännöksen 3 momenttia on tarkistettava niin, että asetetaan yhtiöjärjestyksen muuttamispakko sellaisille vakuutusyhtiöille, joille on tehty vaatimus vapaamerkin tekemisestä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että 3 momentin lauseessa "joihin on tehty ulkomaalaiselle edelleenluovutuksen salliva merkintä" sana tehty muutetaan sanaksi tehtävä.

Uusi 4 momentti. Hallituksen esityksen antamisen jälkeen on todettu, että lakiehdotus supistaisi huomattavasti yhden suomalaisen jälleenvakuutusyhtiön osakkaana olevan ulkomaalaisen vakuutusyhtiön pitkäaikaiseen ja vakaana pysyneeseen omistussuhteeseen perustuvaa omistusoikeutta vastaavaa äänivaltaa. Kun tämä ei ole ollut lakiehdotuksen tarkoitus, lakivaliokunta pankkivaliokunnan lausuntoon viitaten ehdottaa, että voimaantulosäännöksen lisätään uusi 4 momentti, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi erityisestä syystä antaa ulkomaalaiselle vakuutusyhtiölle poikkeusluvan äänioikeuden käyttöä koskeva-
ta rajoituksesta.

Edellä olevan perusteella valiokunta kunioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset n:ot 2 ja 3 hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että lakiehdotus n:o 1 hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Laki**vakuutusyhtiölain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/79) 2 luvun 1 §, 8 luvun 2 §, 18 luvun 4 §:n 4 ja 5 kohta sekä 5 §:n 7 ja 8 kohta, ja
lisätään lakiin uusi 3 a luku, 18 luvun 4 §:ään uusi 6 kohta sekä 5 §:ään uusi 9 kohta seuraavasti:

2 luku

Vakuutusyhtiön perustaminen

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 a luku

**Ulkomaalaisen oikeus omistaa
vakuutusyhtiön osakkeita ja takuusuusuuksia
sekä käyttää päätösvaltaa vakuutusyhtiössä**

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §

Ulkomaalaisella on oikeus omistaa vakuutusyhtiön osakkeita tai takuusuusuuksia vain, jos yhtiöjärjestykseen on otettu tällaisen omistuksen salliva määräys. Yhtiöjärjestyksessä on tällöin määrättävä, että *ulkomaalainen saa omistaa ainoastaan sellaisia osakkeita tai takuusuusuuksia, joihin on tehty merkintä siitä, että ne voidaan luovuttaa ulkomaalaiselle.* Lisäksi on määrättävä, että *ulkomaalaisten omistuksessa olevat osakkeet tai takuusuudet eivät saa ylittää kahta viidesosaa vakuutusyhtiön osake- tai takuupääomasta.* Merkityt osakkeet tai takuusuudet saavat tuottaa enintään samat oikeudet kuin ilman merkintää olevat osakkeet tai takuusuudet.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

3 §

Valtioneuvosto voi 2 §:n estämättä antaa vakuutusyhtiölle tai, jos vakuutusyhtiötä ei vielä ole perustettu, sen perustajille luvan, jonka mukaan *ulkomaalaiselle* voidaan luovuttaa vakuutusyhtiön ilman ulkomaalaiselle luovutuksen sallivaa merkintää oleva osake tai takuusuus. Lupaa koskevasta hakemuksesta on pyydettävä Suomen Pankin lausunto. Val-

tioneuvostolla on oikeus liittää lupaa yleisen edun vuoksi tarpeellisiksi katsomansa ehdot.
(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

4 §

Vakuutusyhtiön hallituksen on valvottava, ettei ulkomaalaiselle *anneta* osaketta, takuusuutta, väliaikaistodistusta tai talonkia, jota ulkomaalainen tämän lain mukaan ei saa omistaa.

5—9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 luku

Yhtiökokous

2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

18 luku

Erinäisiä säännöksiä

4 ja 5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Ulkomaalaisella, joka tämän lain voimaan tullessa omistaa vakuutusyhtiön osakkeita tai takuusuusuuksia, on 3 a luvun 2 §:n 1 momentin *estämättä* oikeus omistaa ne edelleen. Jos ulkomaalainen ennen 15 päivää *heinäkuuta* 1988 on merkitty osake- tai takuusuusluetteloon taikka jos hän ilmoittaa yhtiölle saantonsa ja esittää selvityksen ennen kyseistä päivämäärää saamastaan omistusoikeudesta, yhtiön on ennalta päättämiensä merkintää koskevien periaatteiden mukaisesti tehtävä ulkomaalaiselle

edelleenluovutuksen salliva merkintä osakkeeseen tai takuuosuuteen ulkomaalaisen niin vaatiessa. Vaatimus tulee esittää yhtiölle kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Jollei vaatimusta tänä aikana tehdä, oikeus merkinnän saantiin on menetetty.

Yhtiön, jossa on sellaisia ulkomaalaisen omistuksessa olevia osakkeita tai takuuosuuksia, joihin on tehtävä ulkomaalaiselle edelleenluovutuksen salliva merkintä, on viivytyksettä ja viimeistään vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta haettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus tämän lain mukaiselle yhtiöjärjestyksen muutokselle sekä ilmoitettava se rekisteröimistä varten kolmen kuukauden kuluessa ministeriön antamasta päätöksestä.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi erityisestä syystä antaa poikkeushuvan 3 a luvun 2 §:n 2 momentin äänioikeuden käyttöä koskevasta ra-

joituksesta ulkomaiselle vakuutusyhtiölle, joka on ennen 15 päivää heinäkuuta 1988 merkitty omistajana suomalaisen jälleenvakuutusosakeyhtiön osakeluetteloon. Poikkeushuvassa voidaan määrätä, että ulkomaalaisten omistuksessa olevien osakkeiden nojalla saadaan äänestää yhtiökokouksessa enintään puolella siitä äänimäärästä, jota muiden osakkeiden nojalla voidaan yhtiökokouksessa käyttää. Lisäksi voidaan määrätä, että ulkomaalaisten omistuksessa olevista osakkeista otetaan huomioon enintään puolet kokouksessa edustettujen muiden osakkeiden lukumäärästä, jos jälleenvakuutusosakeyhtiössä yhtiökokouksen päätöksen pätevyyden edellytyksenä on, että päätöstä ovat kannattaneet osakkeenomistajat, joilla on määräosa kokouksessa edustetuista osakkeista. Poikkeushupaa on haettava kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. (uusi 4 mom.)

Helsingissä 27 päivänä huhtikuuta 1989

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Björkstrand ja jäsenet Aittoniemi, Hacklin, Häkä-

mies, Linnainmaa, Moilanen, Paloheimo, Pohjola, Ryynänen, Taina, Vähänäkki ja Väistö.

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite 1

Helsingissä

22 päivänä marraskuuta 1988

Lausunto n:o 8

Lakivaliokunnalle

Lakivaliokunta on 11 päivänä marraskuuta 1988 päivätyllä kirjeellään pyytänyt perustuslakivaliokunnalta lausunnon hallituksen esityksestä n:o 96 laeiksi vakuutusyhtiölain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ylitarkastaja Paula Hollmén sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, varatuomari Pekka Rantanen Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry:stä, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyränki ja professori Ilkka Saraviita.

Käsiteltävään asiaan lähinnä valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan vakuutusyhtiölakiin lisättäviksi säännökset ulkomaalaisten oikeudesta omistaa suomalaisen vakuutusyhtiön osakkeita tai takuusuuksia. Esityksen mukaan ulkomaalaisella olisi oikeus omistaa vakuutusyhtiön osakkeita tai takuusuuksia enintään määrä, joka vastaa kahta viidesosaa vakuutusyhtiön osake- tai takuupääomasta. Vakuutusyhtiön yhtiöjärjestykseen olisi otettava asiaa koskevat määräykset ja kyseiset osakkeet tai takuusuudet olisi varustettava ulkomalaisomistuksen sallivalla merkinnällä. Lisäksi ulkomaalaisten äänioikeus yhtiökokouksessa olisi rajoitettu enintään neljäsosaan muiden osakkaiden kokouksessa käytettävissä olevasta äänimäärästä.

Lainmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Lainmuutos ehdotetaan käsiteltäväksi valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa tavallisessa sääntämisjärjestyksessä. Esityksen mukaan

perustuslainsäätämisyjärjestyksen käyttäminen ei ole tarpeen, koska lainmuutos ei huononna suomalaisen osakkaan perustuslain mukaisia oikeuksia esimerkiksi yhtiön omaisuuteen. Osakkeiden edelleenluovutusoikeuden rajoittaminen vain suomalaiselle ei ole perustuslain takaaman oikeuden rajoittamista.

Valiokunnan kannanotot

Ensimmäisen lakiehdotuksen tarkoituksena on valtiosääntöoikeudellisesti arvioiden rajoittaa Suomen kansalaisen oikeutta luovuttaa omistamiaan suomalaisen vakuutusyhtiön osakkeita tai takuusuuksia ulkomaalaiselle. Kysymyksessä on osakkeenomistajan eli hallitusmuodon 6 §:ssä turvatun suomalaisen omistajan luovutuskompetenssin tai hänen määräämisvaltansa rajoittaminen. Rajoitus ei koske vain tulevaisuudessa hankittavia vaan jo nyt omistettuja osakkeita tai takuusuuksia.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan omistajan käyttövapautta voidaan rajoittaa tavallisella lailla, jos rajoitus ei loukkaa omistajan oikeutta omaisuutensa normaaliin, kohtuulliseen ja järkevään käyttöön.

Lakiehdotus, jonka taustalla on tärkeä yleinen etu, ei estä omistajaa käyttämästä hyväksyen kotimaisia markkinoita, vaan ainoa rajoitus on se, että ostaja ei saa olla laissa tarkoitettu ulkomaalainen. Tällainen rajoitus ei valiokunnan käsityksen mukaan estä omistajaa käyttämästä omaisuuttaan normaalilla tavalla. Ehdotettu rajoitus ei myöskään estä omaisuuden käyttämistä kohtuullisella tavalla, koska kotimaisilla ja ulkomaisilla markkinoilla ei ole ainakaan lain säätämisen ajankohtana sääntämisjärjestykseen vaikuttavalla tavalla merkittävää eroa, eikä käyttörajoitus näin ollen merkit-

se olennaisten varallisuusarvojen menetystä. Mitä tulee omistajan mahdollisuuteen käyttää omaisuuttaan järkevällä tavalla, valiokunta katsoo, että jo voimassa olevat samantyyppiset ulkomaalaisomistusrajotukset huomioon ottaen ehdotettu uudistus ei tältäkin kannalta arvioituna loukkaa Suomen kansalaisen hallitusmuodossa turvattua omaisuudensuojaa.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös ensimmäisen lakiehdotuksen voimaantulosäännökseen ja arvioinut ehdotuksen taannehtivuuden merkitystä. Hallitusmuodon 6 § turvaa

ainoastaan Suomen kansalaisen omaisuuden, minkä vuoksi ehdotetulla taannehtivalla säännöksellä ulkomaalaisiin kohdistuvana ei ole vaikutusta lain säätämisyjärjestykseen.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskiewicz, varapuheenjohtaja Alho, jäsenet Anttila, Häkämies, Jansson, Kekkonen, Laitinen,

Lamminen, Männistö, Niinistö, Ollila, Pohjola, Pokka, Puisto ja Vistbacka sekä varajäsen Vuoristo.

EDUSKUNNAN
ULKOASIAINVALIOKUNTA

Liite 2

Helsingissä

29 päivänä marraskuuta 1988

Lausunto n:o 1

Lakivaliokunnalle

Lakivaliokunta on 11 päivänä lokakuuta 1988 päivätyllä kirjeellään pyytänyt eduskunnan päätöksen mukaisesti ulkoasiainvaliokunnalta lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 96 laeiksi vakuutusyhtiölain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ulko- ja kauppa- ja liikenne- ja viestintäministeri Pertti Salolainen, osastopäällikkö Jukka Rantala ja toimistopäällikkö Jorma Heikkilä sosiaali- ja terveysministeriöstä, osastopäällikkö Esa Ojanen Suomen Pankista, ulkoasiainsihteerinä Elias Lähdesmäki ulkoasiainministeriöstä, tohtori Matti L. Aho Suomen vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry:stä ja pääjohtaja Pentti Talonen Pohjola-yhtiöistä.

Käsiteltyään asian lähinnä ulkomaankauppapoliittiselta ja kansainvälisoikeudelliselta kannalta ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan vakuutusyhtiölakiin lisättäväksi säännökset ulkomaalaisten oikeudesta omistaa suomalaisen vakuutusyhtiön osakkeita tai osuuksia. Ulkomaalaisella olisi oikeus omistaa mainittuja osakkeita tai osuuksia enintään määrä, joka vastaa kahta viidesosaa vakuutusyhtiön osake- tai takuupääomasta.

Vakuutusyhtiön yhtiöjärjestykseen olisi esityksen mukaan otettava asiaa koskevat määräykset, ja mainitut osakkeet tai osuudet olisi varustettava ulkomaalaisomistuksen sallivalla merkinnällä. Lisäksi ulkomaalaisten äänioikeus yhtiökokouksessa olisi rajoitettu enintään neljäsosaan muiden osakkeiden kokouksessa käytettävissä olevasta äänimäärästä.

Valiokunnan kannanotot

Laki ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita (219/39) rajoittaa ulkomaisen omistuksen 20 prosenttiin ilman, että sitä pidetään niin sanottuna vaarallisena yhtiönä, joka tarvitsee viranomaisen luvan kiinteistön hankintaan. Omistusoikeutta voidaan hake- muksesta korottaa 40 prosenttiin. Rajoituslaki ei kuitenkaan koske vakuutusyhtiöitä, joiden ulkomaista omistusta ei ole tähän saakka muutenkaan rajoitettu.

Länsi-Euroopan taloudellisen yhdentymisen johtavana periaatteena on kaupan ja muun taloudellisen yhteistoiminnan vapauttaminen. Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että vakuutusyhtiöiden ulkomaalaisrajoitusten käyttöönotto ei periaatteessa vastaa tätä kehitystä. Lakiehdotukset saattavat kuitenkin vakuutusyhtiöiden ulkomaalaisomistusta koskevat säännökset yhdensuuntaisiksi muita yhtiöitä koskevien säännösten kanssa. Erilaiset säännökset saattaisivat johtaa rajoituslain kiertämiseen suomalaisten vakuutusyhtiöiden kautta. Tämän johdosta valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina.

Suomella on Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) pääomaliikkeiden koodissa suoria sijoituksia Suomeen koskeva varaus, joka kattaa muun muassa sijoitukset vakuutusyhtiöihin. Suoralla sijoituksella tarkoitetaan OECD:n määritelmän mukaan sijoitusta, jolla luodaan pysyvä taloudellinen suhde sijoituskohteeseen ja hankitaan siinä määräysvaltaa. Tämä edellyttää yleensä vähintään 10 prosentin omistusoikeutta. Muut sijoitukset katsotaan portfoliosijoituksiksi.

Suomella ei ole portfoliosijoitusten osalta varaumaa, mutta se on parhaillaan esittämässä OECD:lle tällaisen varauman hyväksymistä.

Varauman tekeminen jälkikäteen on yleensä kiellettyä, mutta kysymyksessä ei ole uusien rajoitusten asettaminen vaan aikanaan epähuomiossa unohtuneen asian korjaaminen. OECD:ssä on hyväksytty jälkikäteen varauma toisessa vastaavanlaisessa tapauksessa.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, ettei hallituksen esityksessä ole selostettu lakiehdotusten suhdetta Suomen kansainvälisiin sitoumuksiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi omalla esimerkillään edistää kansainvälisen oikeuden vahvistamista. Valiokunta

edellyttääkin, että hallitus ryhtyy asianmukaisiin toimenpiteisiin, jos Suomen esittämää varaumaa ei hyväksytä. Samalla valiokunta korostaa lakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa n:o 2/1987 vp. esille tuomaansa lainsäädännön ja sopimusvelvoitteiden yhteyttä.

Edellä esitettyyn viitaten ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittaen lausuntonaan,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Aaltonen, varapuheenjohtaja Melin ja jäsenet Alm-gren, Elo, Juhantalo, Kuuskoski-Vikatmaa, U.

Leppänen, Paasilinna, Pystynen, Särkijärvi, Wahlström ja Väänänen sekä varajäsenet Järvenpää ja Kääriäinen.

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNTA**

Helsingissä

29 päivänä marraskuuta 1988

Lausunto n:o 4

Liite 3

Lakivaliokunnalle

Lakivaliokunta on pyytänyt 11 päivänä loka-kuuta 1988 päivätyllä kirjeellään eduskunnan päätöksen mukaisesti pankkivaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 96 laiksi vakuutusyhtiölain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Asian johdosta pankkivaliokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Jorma Heikkilä ja ylitarkastaja Paula Hollmén sosiaali- ja terveysministeriöstä, osastopäällikkö Markku Ruutu Suomen Säästöpankkiliitosta, osastopäällikkö Erkki Kontkanen Suomen Pankkiyhdistyksestä, jaostopäällikkö Jaakko Ketola Osuuspankkien Keskusliitosta, toimitusjohtaja Matti L. Aho, varatuomari Pekka Rantanen, toimitusjohtaja Bjarne Olofsson ja oikeustieteen kandidaatti Göran Lindholm Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton edustajina, puheenjohtaja Jarmo Leppiniemi Osakesäästäjien Keskusliitosta ja lakimies Jaakko Raulo Helsingin Arvopaperipörssistä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan vakuutusyhtiölakia täydennettäväksi siten, että ulkomaalainen saa omistaa suomalaisen vakuutusyhtiön osakkeita tai takuusuusia enintään 40 prosenttia vakuutusyhtiön osake- tai takuupääomasta. Vakuutusyhtiön yhtiöjärjestykseen on lisättävä ulkomaalaisomistuksen salliva määräys, ja osakkeet tai takuusuudet on varustettava ulkomaalaisomistuksen sallivalla merkinnällä.

Ulkomaalaisten omistuksessa olevilla osakkeilla tai takuusuuksilla saa äänestää yhtiökokouksessa yhteensä enintään 25 prosentilla siitä äänimäärästä, jolla yhtiökokouksessa läsnä olevat muut kuin ulkomaalaiset osakkaat voivat äänestää.

Euroopan yhteisön jäsenmaiden tavoitteena on pääomanliikkeiden täydellinen vapauttaminen yhteisön sisällä. Euroopan yhdentymisketjuun liittyen myös Suomessa on poistettu pääomanliikkeitä rajoittavia määräyksiä. Pankkivaliokunnassa onkin kiinnitetty huomiota siihen, onko ulkomaalaisten oikeutta omistaa suomalaisten vakuutusyhtiöiden osakkeita tarpeellista rajoittaa meneillään olevassa kehitysvaiheessa.

Valiokunta toteaa, että esitetyn lain tullessa voimaan osa sellaisten vakuutusyhtiöiden, joilla on myös ulkomaalaisia osakkaita, osakkeista todennäköisesti menettää jonkin verran arvoaan ja joidenkin arvo saattaa taas jonkin verran nousta.

Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen mukaan ulkomaalainen saa omistaa edelleen ne osakkeet, jotka hän lain voimaan tullessa omistaa. Jos hänet on merkitty osake- tai takuusuusluetteloon ennen 30.6.1988 taikka jos hän ilmoittaa yhtiölle saantonsa ja esittää selvityksen ennen kyseistä päivämäärää saamastaan omistusoikeudesta, yhtiön on hänen vaatimuksestaan tehtävä osakkeeseen tai takuusuuteen merkintä, että sen luovutus ulkomaalaiselle on sallittu. Vaatimus on esitettävä kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Hallituksen esitys vakuutusyhtiölain muuttamisesta annettiin eduskunnalle 1.7.1988. Saat-
taa olla mahdollista, että jotkut ulkomaalaiset sijoittajat ovat ostaneet vakuutusyhtiön osakkeita heinäkuussa tietämättä esityksen antamisesta. Jotta nämä eivät joudu kohtuuttomaan asemaan ja mahdollisesti kärsi menetyksiä, valiokunta ehdottaa, että voimaantulosään-

nöksen päivämäärä 30.6.1988 muutetaan 15.7.1988:ksi.

Valiokunta ehdottaa, että voimaantulo- ja siirtymäsäännökseen lisätään uusi momentti, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi erityisestä syystä antaa ulkomaiselle vakuutusyhtiölle poikkeusluvan äänioikeuden käyttöä koskevasta rajoituksesta. Tämä mahdollistaa sen, että suomalaisen vakuutusyhtiön osakkaana oleva ulkomainen vakuutusyhtiö voi käyttää edelleen pitkäaikaiseen ja vakaana pysyneeseen omistussuhteeseen perustuvaa omistusuutua vastaavaa äänivaltaa.

Edellä mainitun päivämäärän muutoksen huomioon ottaen valiokunta ehdottaa, että voimaantulo- ja siirtymäsäännökseen lisättävä uusi momentti kuuluisi seuraavasti:

”Sosiaali- ja terveysministeriö voi erityisestä syystä antaa poikkeusluvan 3 a luvun 2 §:n 2 momentin äänioikeuden käyttöä koskevasta rajoituksesta ulkomaiselle vakuutusyhtiölle, joka on ennen 15 päivää heinäkuuta 1988 merkitty

omistajana suomalaisen jälleenvakuutusosakeyhtiön osakeluetteloon. Poikkeusluvassa voidaan määrätä, että ulkomaalaisten omistuksessa olevien osakkeiden nojalla saadaan äänestää yhtiökokouksessa enintään puolella siitä äänimäärästä, jota muiden osakkeiden nojalla voidaan yhtiökokouksessa käyttää. Lisäksi voidaan määrätä, että ulkomaalaisten omistuksessa olevista osakkeista otetaan huomioon enintään puolet kokouksessa edustettujen muiden osakkeiden lukumäärästä, jos jälleenvakuutusosakeyhtiössä yhtiökokouksen päätöksen pätevyuden edellytyksenä on, että päätöstä ovat kannattaneet osakkeenomistajat, joilla on määräosa kokouksessa edustetuista osakkeista. Poikkeuslupaa on haettava kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.”

Pankkivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että lakivaliokunta ottaisi huomioon mitä tässä lausunnossa on sanottu.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Knuutila, varapuheenjohtaja Maijala, jäsenet Ant-

vuori (osittain), Björklund, Hautala, Ikkala, Karkinen ja Linnainmaa sekä varajäsenet Ajo ja Rauramo (osittain).

